

Det sköna Slottet östan om Solen och nordan om Jorden

Det var en gång en man, som bodde i skogen. Nära intill hans stuga låg en äng, hvarpå växte ett fagert gräs. Mannen satte stort värde på den bördiga ängen, och aktade den högre än mycket annat gods. Men om sommar-morgnarne, när sol rann upp, märktes ofta att det sköna gräset var nedtrampadt, och der syntes i daggen, såsom hade det blifvit trådt af mennisko-fötter. Häröfver bar mannen en stor harm, och honom lysste gerna få utrönt, hvem det var som trampade hans gräs om nätterna.

Bonden lade nu råd, huru han skulle få veta hvad han ville, och sände så sin äldsta son att hålla vakt på ängen. Svennen lofvade göra sitt bästa, och gick å stad. Men huru det var, hade han icke vaktat länge, innan han kände sig mycket tung, och när det led emot midnatts-tid, låg han redan i en djup sömn. Svennen sof nu i godan ro, och vaknade icke förr än sol stod på himmelen. Han vände så åter emot hemmet med oförrättadt ärende; men gräset var nedtrampadt såsom tillföre.

Nästa qväll, skulle bondens andre son ut och hålla vakt på ängen. Han lät icke fattas stora ord, och lofvade återkomma med godt besked. Men huru det nu kunde vara, gick det honom såsom hans broder; ty han hade inte vaktat länge, förrän han kände sig tung och somnade, samt vaknade icke förr än ljusan dag. Han fick så vända hem med oförrättadt ärende; men ängen var trampad alldeles såsom tillföre.

Bonden tyckte att allt detta hade aflupit emot förmodan, och slog så ur hågen att vidare forska derom. Då gick hans yngste son inför sin fader, och beddes orlof att gå ned till ängen och hålla vakt. Bonden svarade: »icke lönar det mödan, att du gifver dig å stad, som är så liten. Det är föga likt, att du

skulle vakta bättre än dina bröder». Men pojken sade att han ville fresta sin lycka, och så fick han råda. Han begaf sig derefter till ängen, ehuru hans fader och bröder trodde sig väl kunna förutse huru hans färd skulle aflöpa.

Pojken låg nu och vaktade både länge och väl; men ingenting spordes till, förrän det led emot otte-mål, och solen skulle rinna upp. Då hördes plötsligen ett ljud i luften, såsom af flygande foglar, och der kommo farande trenne dufvor, hvilka slogo ned på den gröna ängen. Efter en stund lade dufvorna bort sina fjäder-hamnar, och blefvo så till trenne fagra jungfrur; men de tre jungfrurna begynte tråda en dans i gröngräset, och de dansade så fagert, att deras fötter knappast vidrörde marken. Svensnen kunde nu väl förstå hvem det var som trampade hans faders äng, och han visste icke rätt hvad han skulle tänka om de tre jungfrurna. Men der var en ibland dem, som tycktes honom fager framför alla andra qvinnor, och det lekte honom i hugen, att han hellre ville ega henne än något annat i verlden. När han så hade legat en stund och sett uppå dansen, steg han hastigt upp, och stal bort jungfrurnas trenne fjäder-hamnar. Derefter lade han sig åter på lur, för att röna huru hans äfventyr månne aflöpa.

Arla om morgonen, innan sol gick upp, lyktade jungfrurna sin dans, och ville fara bort; men de kunde icke finna sina fjäder-hamnar. Då blefvo de högeligen förskräckta, och lupo oroligt fram och åter öfver ängen, tills de kommo dit hvarest svensnen låg. Jungfrurna sporde om han hade tagit deras fjäder-hamnar, och gåfvo honom fagra ord, att han skulle lemna dem tillbaka. Svensnen genmälte: »ja, jag har tagit dem; men jag gifver dem icke åter, utom under två beting». Såsom nu jungfrurna icke kunde uträtta något med sina böner, sporde de efter svensnens vilkor, och lofvade uppfylla dem. Då sade ynglingen: »detta är mitt första vilkor, att jag vill veta hvilka J ären och hvadan J ären komna». Mön svarade: 'jag är en konungs-dotter, och dessa begge äro mina hof-tärnor. Vi äro ifrån den borg, som ligger östan om solen och nordan om

jorden, dit ingen menniska kan komma.' Svensnen sade åter: »mitt andra vilkor är, att konunga-dottern lofvar mig sin ära och tro, och sätter dag för vårt bröllop; ty henne, och ingen annan, vill jag ega i verlden». Såsom det nu var hög tid, och solen re'n lyste öfver skogs-topparne, måste den unga mön ingå äfven på detta beting. Ungersvensnen fäste derefter den fagra prinsessan, och de lofvade att aldrig svika hvarandra. Han gaf så tillbaka de tre dufvo-hamnarne, och tog ett hjertligt farväl af sin käresta, hvarefter jungfrurna svingade sig i luften, och hastigt drogo sina färde.

När dager var ljus, vände pojken emot hemmet, och fick nu höra många spörsmål, hvad sällsamma ting han hade sett och förnummit under natten. Men svensnen ordade litet, och sade att han fallit i sömn, så att han icke hade försport någonting. Häröfver gäckades hans bröder, och gjorde spe af honom, det han trott sig kunna bättre genomgå sitt äfventyr än de, hvilka i allo voro förmer än han.

Det led nu en rund tid framåt, och kom till den dagen som konunga-dottern hade utsatt för brölloppet. Då gick svensnen till sin fader, och bad honom tillreda ett gästabud, samt dertill bjuda sina vänner och fränder. Bonden lät sin son råda härutinnan. Der tillagades så ett stort gästabud, och fattades icke god förplägning. Men när det led till midnatts-tid, och gästerna blifvit muntra, hördes plötsligen ett starkt gny utanför gilles-stugan, och der körde fram en präktig karm, dragen af ystra fålar; men i karmen satt den fagra konunga-dottern, klädd såsom brud, och med henne voro hennes begge hof-tärnor. Då blef en stor undran ibland alla gästerna, såsom hvar man väl kan tänka. Men ungersvensnen undfick sin brud med glädje, och förtäljde för gilles-folket hvad äfventyr han haft om natten, när han vaktade sin faders äng. Derefter dracks brölloppet med fröjd och lust, och alla som sågo den unga bruden prisade svensnen lycklig, att hafva gjort ett sådant giftermål.

Bittida om morgonen, innan dagen sken, sade prinsessan att hon

ville fara bort. Då blef brudgummen bedröfvad, och sporde hvi hon icke kunde skänka honom ännu en kort stunds glädje. Konunga-dottern genmälte: »min fader rådde öfver den sköna borgen, som ligger östan om solen och nordan om jorden. Han blef ihjelslagen af trollen, och jag hålles af dem i en hård fångenskap, så att jag kan icke undkomma, utom en kort stund vid midnatts-tid. Om jag icke är tillbaka innan sol går upp, gäller det mitt lif.» När ungersvennen hörde detta ville han icke qvarhålla sin brud, utan bad henne fara väl och säll. Men vid afskedet skänkte konunga-dottern honom en guld-ring till hugkomst; de begge hof-tärnorna gåfvo honom hvardera ett guld-äpple. Derefter stego de upp i sin förgyllande karm, och drogo hastigt sina färde.

Efter den dagen hade svennen ingen trefnad mer, ty det lekte honom städse i hugen, huru han skulle komma till det sköna slottet som låg östan om solen och nordan om jorden. Han gick så en dag inför sin fader, och beddes orlof att draga bort och uppsöka sin fästemo. Gubben sade, att han sjelf måtte råda härutinnan; men hans färd skulle näppeligen båta till mycket. Svennen tog derefter afsked af sina fränder, och for ensam bort ifrån hemmet.

Ungersvennen vandrade nu öfver berg och gröna dalar, genom många och stora konunga-riken; men ännu visste ingen att förtälja om det sköna slottet. Han kom så en dag till en mycket stor skog. Uti skogen hördes ett starkt gny, och när svennen gick fram, såg han tvänne jättar, hvilka voro stadda i en häftig träta. Då sporde han: »hvarföre stån J här och tvisten med hvarandra, jättar två?» Resen svarade: 'jo, vår fader är död, och vi hafva skiftat arf efter honom. Men här är ett par stöflor, och vi kunna icke förlikas hvilken af oss skall ega dem.' Svennen sade: »jag vill skilja eder träta. Om J icke kunnen blifva öfverens, så skänken stöflorna åt mig. Jag är en vandringsman, och har en lång väg att gå.» Jätten[144] tog till orda: 'det kan väl vara sannt, som du säger, men det är icke med dessa stöflorna såsom med andra

stöflor; ty den som har dem uppå, kan gå hundra mil i hvartenda steg.' När svensken hörde detta, ville han gerna ega de kostbara stöflorna, och sade att jättarne väl kunde skänka honom dem, så hade de intet vidare att tvista om. Huru han nu lade sina ord, tycktes det jättarne vara ett godt råd, och de gjorde såsom han hade sagt. Ungersvensken tog derefter sina stöflor, med hvilka han kunde färdas hundra mil i hvartenda steg, och vandrade så vidare, långt bort i främmande land.

När han hade färdats en rund tid bortåt, kom han åter till en skog, hvarest hördes mycket gny och oväsen. Svensken gick fram, och såg tvänne jättar, hvilka voro stadda i en häftig ordvexling. Då sporde han: »hvarföre stån J här och tvisten med hvarandra, jättar två?» Resen genmälte: 'jo, vår fader är död, och vi hafva skiftat arf efter honom. Men här är en kappa, och vi kunna icke förlikas hvilken af oss skall ega den.' Svensken sade: »jag vill slita eder tvist. Är det så att J icke kunnen blifva öfverens, skänken då kappan åt mig. Jag är en vandringsman, och har lång väg att färdas.» Jätten tog till orda: 'det kan väl vara sannt som du säger; men det är icke med denna kappa, såsom med andra kappor; ty den, som har den uppå, blifver osynlig.' Vid svensken hörde detta, fick han en stor lust att ega den kostbara kappan, och sade att jättarne väl kunde gifva honom den, så egde de intet vidare att tvista om. Huru han nu lade sina ord, tycktes det jättarne vara ett godt råd, och de gjorde såsom han hade sagt. Svensken tog derefter kappan, hvilken gjorde honom osynlig, och vandrade så vidare, långt, långt bort i främmande land.

När han nu hade färdats en rund tid, kom han åter till en stor skog, hvarest hördes mycket gny och buller. Svensken gick fram, och såg tvänne jättar, hvilka voro stadda i en häftig träta. Då sporde han: »hvarföre stån J här och tvisten med hvarandra, jättar två?» Resen genmälte: 'jo, vår fader är död, och vi hafva skiftat arf efter honom. Men här är ett svärd, och vi kunna icke förlikas, hvilken af oss skall ega det.' Svensken sade: »jag vill slita eder tvist. Är det så att J icke kunnen

komma om sams, skänken då svärdet till mig. Jag är en vandringsman, och har lång väg att färdas.» Jätten tog till orda: »det kan väl vara sannt som du säger; men det är icke med detta svärdet, såsom med andra svärd; hvem helst man vidrör med dess udd, han blifver genast död; men om man vidrör honom med fästet, qvicknar han till igen.» Vid svennen fick höra detta, kände han en stor lust att ega det kostbara svärdet, och sade, att jättarne väl kunde gifva honom det, så egde de intet vidare att tvista om. Huru han nu lade sina ord, tyckte jättarne att rådet var godt, och de gjorde såsom han hade sagt. Men pojken band det kostliga svärdet vid sidan, drog hundra-mils stöflorna på sina fötter, axlade den underbara kappan, och tyckte att han nu var väl utrustad för sin vidlyftiga resa.

En afton, sedan det blifvit mörkt, kom ungersvennen uti en stor ödemark, som aldrig ville taga någon ända. Vid han nu såg sig omkring åt alla sidor, för att finna natt-herberge, blef han varse ett litet ljus som tindrade emellan träden. Svennen gick dit, och fann en mycket liten koja; men uti kojans bodde en gammal, gammal gumma, som tycktes hafva sett lika många mans-åldrar, som andra menniskor se vintrar. Pojken trädde så in, helsade höfviskt, och sporde om han fick låna hus öfver natten. När nu käringen hörde honom tala, sade hon: »hvem är du, som kommer hit och helsar så vackert? Jag har bott här medan tolf eke-skogar vuxit upp, och tolf eke-skogar ruttnat ned; men ännu kom här aldrig någon, som helsade så vänligt.» Svennen genmälte: 'jag är en fattig vandringsman, som söker efter det sköna slottet östan om solen och nordan om jorden. J kunnen väl inte visa mig vägen, kära mor?' »Nej,» sade gumman, »det kan jag inte. Men jag är *rådande* öfver djuren på marken, törhända finnes någon ibland dem, som kan hjälpa dig till rätta.» Svennen tackade för detta goda löfte, och så blef han der öfver natten.

Arla om morgonen, när sol sken östan in, stämde gumman sina undersåter till tings. Då kommo löpande ur skogen[146] alla

slags djur, björnar, ulfvar och räfvar, och de sporde hvad deras drottning månne befalla. Gumman sade, att hon ville veta, om det var någon ibland dem, som visste vägen till det sköna slottet östan om solen och nordan om jorden. Djuren höllo derefter en lång rådplägning, men ingen visste förtälja om det sköna slottet. Då sade käringen till svennen: »jag kan nu icke vidare hjälpa dig. Men mång tusende mil härifrån bor min syster. Hon råder öfver fiskarne i hafvet; kanske vet hon bättre besked.» Svennen tog så farväl af gumman, tackade för hennes goda råd, och vandrade sina färde.

När han hade gått en mycket lång väg, kom han serla om aftonen uti en stor ödemark. Vid svennen nu såg sig om efter herberge, blef han varse ett litet ljus, som tindrade emellan träden. Han gick dit, och fann en liten, mycket förfallen koja, som låg på hafs-stranden; men i kojans bodde en gammal, gammal gumma, som tycktes hafva lefvat lika många mans-åldrar, som en annan människa lefver mån-skiften. Svennen trädde så in, helsade gumman ifrån hennes syster, och sporde om han fick blifva der öfver natten. När nu käringen hörde honom tala, sade hon: »hvem är du, som kommer hit och helsar så vackert? Jag har sett fyra och tjugu eke-skogar växa upp, och fyra och tjugu eke-skogar ruttna ned; men ännu kom här aldrig någon, som helsade så vänligt.» Pojken genmälte: 'jag är en fattig vandringsman, som söker efter det sköna slottet östan om solen och nordan om jorden, dit ingen kan komma. Törhända kunnen J visa mig vägen, kära mor!' »Nej,» sade gumman, »det kan jag väl inte; men jag är *rådande* öfver fiskarne i hafvet. Kanske är det någon ibland dem, som kan hjälpa dig till rätta.» Svennen tackade för hennes goda löfte, och så blef han der öfver natten.

Arla om morgonen, det första dager var ljus, höll käringen stämman med sina undersåter. Då kommo tillsammans alla hafsens fiskar, hvalar, gäddor, laxar och flundror, och de sporde hvad deras drottning månne befalla. Gumman sade, att hon ville veta, om det var någon ibland dem, som visste vägen till det

sköna slottet östan om solen och nordan om jorden, dit ingen kan komma. Fiskarne höllo så en lång[147] öfverläggning; men slutet blef, att ingen ibland dem visste förtälja om det sköna slottet. Då sade käringen till svennen: »du ser att jag nu icke vidare kan hjälpa dig, men jag har ännu en syster, som bor mång sinom tusende mil härifrån. Hon råder öfver foglarne i luften. Gå till henne; om hon icke vet någon råd, så finnes icke heller någon råd till.» Svennen tog derefter afsked ifrån gumman, tackade mycket för hennes beredvillighet, och gaf sig så åter ut på vandring.

När han nu hade färdats en mycket lång väg, ja, väl mång sinom tusende mil, kom han serla om aftonen uti en stor ödemark, som tycktes vara utan ända. Vid svennen nu såg sig om efter herberge, blef han varse ett litet ljus, som tindrade emellan träden. Han gick dit, och fann en mycket liten och förfallen koja, som låg på berget; men i kojans bodde en gammal, gammal gumma, som tycktes hafva lefvat lika många mans-åldrar, som en annan menniska lefver dagar. Svennen trädde så in, helsade gumman ifrån hennes systrar, och sporde om han fick låna hus öfver natten. När nu käringen hörde honom tala, sade hon: »hvem är du som kommer hit och helsar så vackert. Jag har sett åtta och fyratio eke-skogar växa upp, och åtta och fyratio eke-skogar ruttna ned, men ännu kom här aldrig någon, som helsade så vänligt.» Pojken tog till orda: »jag är en fattig vandringsman, som söker efter det sköna slottet östan om solen och nordan om jorden, dit ingen menniska kan komma. Kanske kunnen J visa mig vägen, kära mor?» 'Nej,' sade gumman, 'det kan jag väl inte; men jag är rådande öfver foglarne i luften. Törhända är det någon ibland dem, som kan hjälpa dig till rätta.' Svennen tackade för käringens goda löfte, och så dväljdes han der öfver natten.

Arla om morgonen, förrän hanen gol, stämde gumman sina undersåter till tings. Då kommo flygande alla himmelens foglar, örnar, svanor och hökar, och de sporde hvad deras drottning mände befalla. Käringen sade, att hon kallat dem

till stämma, derföre att hon ville veta om någon ibland dem hittade vägen till det sköna slottet östan om solen och nordan om jorden. Foglarne höllo derefter en lång rådplägning; men slutet blef, att ingen ibland dem visste förtälja om det fagra slottet. Då blef käringen misslynt och sporde: »ären J alla församlade? Jag ser icke till fogel *Fenix*.» Fogelskaran genmälte, att fogel *Fenix* ännu icke var kommen. När de nu väntat både länge och väl, fingo de se den sköna fogeln komma farandes genom luften; men han var så trött, att han knappast mäktade röra vingarne, utan segnade ned till jorden. Nu blef glädje ibland hela skaran, att fogel *Fenix* hade kommit; men käringen var mycket vred, och sporde hvi han så länge låtit vänta på sig. Den stackars fogeln behöfde en icke liten stund att hemta sig; derefter svarade han ödmjukt: »vredgas icke att jag dröjt så länge; men jag har flugit en mycket lång väg. Jag har varit i fjerran land, vid det fagra slottet som ligger östan om solen och nordan om jorden.» Nu blef drottningen åter tillfreds, och mälte: »det må vara ditt straff, att du ännu en gång skall fara till det sköna slottet, och taga denne ungersvenn med på färden.» Fogel *Fenix* tyckte väl att detta var ett hårdt vilkor; men han måste lyda. Ungersvennen tog derefter afsked ifrån den gamla käringen, och satte sig upp på fogelns rygg. Sedan bar det af högt i sky, öfver berg och dal, öfver blåa haf och gröna skogar.

När de hade färdats mycket länge, sporde fogel *Fenix*: »ungersvenn! ser du någonting?» 'Ja.' sade svennen, 'jag tycker mig se en blå sky fjerran vid himla-randen.' »Detta är landet, dit vi skola fara», sade fogeln. De färdades nu en mycket lång väg, och det led emot aftonen. Då sporde fogel *Fenix* om igen: »ungersvenn! ser du någonting?» 'Ja,' sade svennen, 'jag ser en fläck i den blå skyn, som glimmar klart, likt sjelfvaste solen.' Fogeln tog till orda: »detta är borgen, dit vi skola fara.» De färdades nu en mycket lång väg, och det led fram på natten. Då sporde fogel *Fenix* tredje gången: »ungersvenn! ser du någonting?» 'Ja,' sade svennen, 'jag ser ett stort slott, som allestädes lyser af guld och

silfver.' »Nu äro vi framme» sade fogeln. Han flög derefter ned invid den sköna borgen, och satte svennen på marken. Men pojken tackade för hans stora omak; och så vände fogel Fenix tillbaka genom luften dit, hvarifrån de kommit.

Vid midnatts-tid, när alla trollen lågo i sin djupa sömn, gick ungersvennen fram till borgporten och klappade på. Då skickade konunga-dottern sin tärna, att spörja hvem det var som färdades ute så sent. När nu hof-tärnan kom till porten, kastade ungersvennen till henne ett guld-äpple, och beddes få slippa in. Men tärnan igenkände sitt eget äpple, och förstod deraf, hvem som hade kommit. Hon skyndade så in till sin matmoder, och förtäljde dessa märkeliga tidningar. Men konunga-dottern ville icke tro, att det var sannt såsom hon sade.

Prinsessan skickade nu sin andra hof-tärna. Men när tärnan kom till borgporten, kastade ungersvennen till henne ett annat guld-äpple. Då igenkände hon sitt eget äpple, och skyndade glad till sin matmoder, att förtälja hvem som var derute. Men konunga-dottern ville ännu icke tro deras ord, utan gick sjelf till porten, och sporde hvem det var som klappade på. Då räckte svennen till henne den guld-ring, som hon sjelf hade gifvit honom. Nu förstod prinsessan att hennes brudgum var kommen; hon öppnade derföre porten, och undfick honom med stor glädje och kärlek, såsom hvar man väl kan tänka.

Ungersvennen satte sig derefter hos sin fagra brud, och de glammade kärligt med hvarandra om natten. Men när det led emot morgonen, blef konunga-dottern mycket bedröfvad, och sade: »vi måste nu skiljas. För allt som är dig kärt, skynda härifrån innan trollen vakna, eljest gäller det ditt lif.» Brud och brudgum togo derefter afsked ifrån hvarandra, och konunga-dottern fällde många modiga tårar. Men ungersvennen ville icke fly undan, utan axlade sin kappa, drog hundramils-stöflorna uppå, band sitt kostliga svärd vid sidan, och lagade sig så i ordning att våga en dust med trollen.

Bittida om morgonen blef mycket lif och rörelse i hela gården; borga-porten slogs upp, och trollen kommo gående det ena efter det andra. Men ungersvennen stod vid ingången med draget svärd, och när trollen kommo, var han genast tillreds, och afhögg deras hufvuden innan de blifvit honom varse. Der blef så en blodig lek, och den lyktades icke förr än alla trollen hade fått sin bane. När det nu led fram på[150] dagen, skickade konunga-dottern sina tärnor, att spörja tidningar huru striden hade aflupit. Tärnorna kommo tillbaka, och förtäljde att svennen var vid lif, men alla trollen ihjelslagna. Då blef den fagra mön åter glad, och det tycktes henne, att hon nu hade öfvervunnit alla sina sorger.

Sedan den första glädjen var öfver, sade prinsessan: »nu är vår lycka så stor, att den icke kan blifva större; allenast att jag egde tillbaka mina fränder.» Ungersvennen genmälte: 'visa mig hvar de ligga begrafne, och jag vill se om jag icke kan hjälpa dem.' De gingo så hän till stället, hvarest prinsessans fader och öfriga fränder voro lagda; men svennen vidrörde dem alla med sitt svärd-fäste, och de qvicknade till, den ene efter den andre. När de nu hade kommit till lifs, blef en stor fröjd öfver hela kungsgården, och alla tackade ungersvennen, att han hade frälst dem. Prinsessans fränder togo så svennen till sin konung, och den fagra mön blef deras drottning. Men svennen styrde sitt rike med lycka, samt blef både år-säll och vän-säll. Hans drottning födde honom raska söner och fagra döttrar, och så bygde de bo, och lefde i ro i alla sina dagar. –

Här lyktar sagan om det sköna slottet östan om solen och nordan om jorden, och kan man deraf lära det gamla rönet, att *trogen kärlek öfvervinner allt*.